

УДК: 81'36:378

ДЕЯКІ ШЛЯХИ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Н.В. Яременко

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови для технічних та агробіологічних спеціальностей Національного університету біоресурсів та природокористування України
e-mail: iaremenko.nv@gmail.com

НЕКОТОРЫЕ ПУТИ ИНТЕНСИФИКАЦИИ ПРЕПОДАВАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА СТУДЕНТАМ НЕЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

Н.В. Яременко

кандидат педагогических наук, доцент кафедры английского языка для технических и агробиологических специальностей Национального университета биоресурсов и природопользования Украины

SOME WAYS OF THE INTENSIFICATION OF ENGLISH TEACHING TO STUDENTS OF NONLANGUAGE SPECIALITIES

N. V. Iaremenko

PhD (Pedagogy), associate professor of the department of English for Technical and Agrobiological Specialities, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

У статті висвітлено основні підходи до інтенсифікації викладання англійської мови студентам немовних факультетів. Надано визначення «інтенсифікація навчання» та проаналізовано можливі шляхи інтенсифікації навчання (оптимальний добір навчального матеріалу; конкретизація вимог для кожного етапу навчання; поєднання традиційних та інноваційних методів навчання; особистісно-орієнтований підхід до навчання; підвищення мотивації вивчення дисципліни; вдосконалення планування навчальної діяльності студентів тощо).

Ключові слова: інтенсифікація навчання; шляхи інтенсифікації, англійська мова, студенти немовних факультетів.

В статье представлены основные подходы к интенсификации преподавания английского языка студентам неязыковых факультетов. Представлено определение «интенсификации обучения» и проанализированы возможные пути интенсификации обучения (оптимальный отбор учебного материала, конкретизация требований для каждого этапа обучения, объединение традиционных и инновационных методов обучения, личностно-ориентированный подход; повышение мотивации при изучении дисциплины; усовершенствование планирования познавательной деятельности студентов и т.д.).

Ключевые слова: интенсификация обучения, пути интенсификации, английский язык, студенты неязыковых специальностей.

Main approaches to the intensification of English teaching to students of nonlanguage specialities are presented in this article. The definition of “intensification” is given and possible ways of teaching intensification (the best possible amount of education material, specification of requirements for every stage of education, unification of traditional and innovative methods of teaching, learner-centered approach, motivation in studying the subject, improvement of the planning of students’ education etc) are analyzed.

Key words: intensification of teaching, ways of intensification, English, students of nonlanguage specialities.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний етап розвитку суспільства пов'язано з процесами глобалізації та інтеграції, які вимагають від спеціалістів не тільки бути конкурентоспроможними на ринку праці, але й вільно володіти хоча б однією іноземною мовою. Відомо, що більшість студентів немовних спеціальностей під час навчання у вищому навчальному закладі обирають для вивчення саме англійську мову, адже це є мовою міжнародного та професійного спілкування.

До того ж, вільне володіння англійською мовою відкриває нові можливості та перспективи для студентів немовних спеціальностей, адже це надає їм можливість брати участь у програмах обміну, накопичувати знання з майбутньої спеціальності, ознайомлюватися з передовими технологіями та розширювати власний світогляд. Для студентів останніх курсів та аспірантів англійська мова необхідна для участі у міжнародних конференціях та роботи з літературою за темою курсових, дипломних або дисертаційних робіт. Вищеперераховані фактори вимагають постійного вдосконалення підходів до викладання дисципліни та інтенсифікації навчального процесу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій засвідчив, що питання інтенсифікації вивчення англійської мови вже висвітлювалося у науковій літературі. Так, О. Комаровою [5] вивчалися шляхи оптимізації вивчення лексичних одиниць зі студентами немовних спеціальностей, О. Карпенко висвітлено особливості застосування особистісно-орієнтованого навчання з англійської мови з метою інтенсифікації навчання [4], А. Ніязовою [8] сформульовано основні компоненти (лінгвістичний, соціолінгвістичний, екстралінгвістичний), які входять до складу інтенсифікації навчання іноземної мови, І. Удовенко та А. Котовою висвітлено роль ігрових ситуацій для інтенсифікації навчального процесу [11].

Разом із тим, на наш погляд, шляхи інтенсифікації викладання англійської мови студентам немовних спеціальностей потребують більш детального висвітлення у науковій літературі, що і є **метою даної роботи.**

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних реаліях перед викладачами вищих навчальних закладів стоїть нелегке завдання ознайомити студентів з досить великим обсягом матеріалу, сформувати відповідні уміння та навички за порівняно невелику кількість аудиторних годин, адже на більшості немовних факультетів іноземна мова викладається протягом двох академічних років по дві аудиторні години на тиждень.

Деякою мірою вирішенню цієї проблеми сприяє самостійна робота студентів, яка дозволяє більш детально опрацювати матеріал, що вивчався протягом аудиторних занять. Разом з тим, вважаємо, що самостійна робота є ефективною тільки у тому випадку, коли у студента вже сформовано певні уміння та навички. Тому велику увагу необхідно приділяти саме інтенсифікації роботи під час аудиторних занять.

Зазначимо, що під інтенсифікацією навчання розуміємо максимальну ефективність заняття, підвищення активності у навчальній роботі студентів та якості викладання з одного боку, та мінімальні затрати зусиль з іншого боку [8].

На основі аналізу наукової літератури можна виділити такі шляхи інтенсифікації викладання іноземної мови як:

- оптимальний добір навчального матеріалу;
- конкретизація вимог для кожного етапу навчання;
- поєднання традиційних та інноваційних методів навчання;
- особистісно-орієнтований підхід до навчання;
- підвищення мотивації до вивчення дисципліни;
- раціональна організація комунікативної та пізнавальної діяльності студентів;
- вдосконалення планування навчальної діяльності студентів;
- використання комп'ютерних технологій у навчанні [7; 8; 9].

Розглянемо деякі із цих шляхів більш детально. Так, добираючи навчальний матеріал, викладачеві необхідно враховувати його актуальність на необхідність для майбутньої професійної діяльності студентів. Як слушно зазначено О. Давигора, методика навчання не повинна відставати від потреби життя [3]. Так, викладаючи англійську мову для студентів, майбутня спеціальність яких пов'язана з логістикою, доцільно опрацювати зі студентами тексти, в яких описано цілі та завдання

логістики, наведено основні механізми та етапи перевезення вантажу із наступним обговоренням інформації зі студентами. Доцільно також ознайомити студентів із основною документацією англійською мовою (товаросупровідні документи, транспортні документи), ознайомити із правилами їх складання, надати кліше, які можуть використовуватися у цих документах.

Зі студентами з високим рівнем знань доцільно не тільки читати та перекладати тексти та документи, але й надавати їм завдання самостійно скласти тій чи інший документ. Ефективним є також організація роботи у парах або у малих групах, коли студенти вчаться у ігровій формі відтворювати ситуації, які можуть відбуватися у реальному житті.

Іншим важливим шляхом інтенсифікації викладання англійської мови є поєднання інноваційних та традиційних методів навчання. Як засвідчив досвід роботи, у такому поєднанні ефективним є доповнення традиційних методів навчання інноваційними. Так, викладач спочатку пояснює граматичний матеріал з його первісним закріпленням в аудиторії, опрацьовує зі студентами текст, звертаючи увагу на лексичні одиниці, які необхідно засвоїти студентам, виконує зі студентами після текстові вправи (підстановчі вправи, відповіді на питання, тестові завдання тощо), організовує бесіди за темами, передбаченими навчальними планами.

Після цього педагогом організується додаткова робота із використанням електронних пристроїв та мережі Інтернет. Так, використання електронних підручників дозволяє студентам більш детально сконцентрувати увагу на тому розділі навчального матеріалу, який саме йому необхідно опрацювати, а використання мережі Інтернет або внутрішніх університетських мереж надає доступ до матеріалів з майбутньої спеціальності англійської мови. Отже, на базі знань, отриманих протягом аудиторних занять, молоді люди мають можливість закріплювати та розширювати власні знання не тільки з англійської мови, але й з майбутньої спеціалізації, використовувати іншомовні джерела для написання курсових та дипломних робіт тощо.

Підсумовуючи, зазначимо, що поєднання традиційного та інноваційного у викладанні англійської мови дозволяє:

- підвищити ефективність навчального процесу;
- надає студентам можливість навчатися у зручний для них час;
- забезпечує різноманітність форм, методів, засобів та режимів навчання;
- підвищує мотивацію студентів;
- дозволяє здійснювати самоконтроль власної навчальної діяльності;
- сприяє самоосвіті та саморозвитку студентів [6; 7; 10].

Необхідно зазначити, що доповненням вищезазначеного методу є використання комп'ютерних технологій у навчанні, які дозволяють ефективно вирішувати низку практичних завдань:

- сформувати та удосконалити навички письма;
- удосконалити навички читання та роботи з текстами;
- урізноманітнити завдання [9, 144].

У рамках особистісно-орієнтованого підходу студент визнається основною фігурою навчання, а викладачем створюються умови, в яких молоді люди відчують себе не спостерігачами, а повноправними учасниками навчального процесу. Як зазначають науковці, метою особистісно-орієнтованого навчання є створення оптимальних умов для розвитку особистості. У ході практичної роботи доведено, що особистісно-орієнтований підхід є одним із найефективніших засобів розвитку і формування іншомовної компетенції студентів. Адже активне залучення молодих людей до виконання тих чи інших завдань, які є посильними та цікавими для студентів, систематичність та наполегливість у навчанні також сприяють інтенсифікації навчального процесу [8, 103].

Разом із тим, необхідно зазначити, що індивідуально-орієнтований підхід не можна розглядати як зменшення обсягу навчального матеріалу та спрощення завдань. Як слушно зазначено

О. Комаровою, індивідуальний підхід до студента полягає не у диференціації обсягу завдання, а у обсязі допомоги з боку викладача кожному студенту. Наприклад, виконуючи завдання комунікативного спрямування, студентам із середнім та високим рівнем знань достатньо отримати інструкції до виконання завдання, тоді як зі студентами з низьким рівнем знань необхідно більш детально опрацювати лексичні одиниці, надати більш детальні пояснення та рекомендації щодо виконання завдання. Таких студентів необхідно частіше контролювати та допомагати їм, акцентувати увагу щодо навіть незначних досягнень [5].

Мотиваційний фактор є також рушійним фактором інтенсифікації викладання англійської мови. До основних критеріїв формування мотивації вивчення іноземної мови дослідники відносять наявність пізнавальних мотивів та цілей та позитивні емоції під час вивчення дисципліни. Отже, особливого значення для створення умов для інтенсифікації навчання відіграє особистість викладача. Адже, якщо заняття проходить жваво та цікаво для студентів, коли викладач не тільки добре володіє іноземною мовою, але й педагогічними технологіями, уміє ефективно виявляти та використовувати здібності та індивідуальні риси студентів, мотивація навчатися значно підвищується [1; 2, 50].

Стимулюючим фактором для підвищення мотивації у вивченні іноземної мови є, безперечно, і проведення ігор під час заняття. Адже, саме цей вид діяльності дозволяє студентам вчитися розмовляти англійською мовою, наближаючись до реальних умов. Деяким студентам ігрові ситуації дозволяють подолати сором'язливість та розкритися у спілкуванні.

Досвід роботи засвідчив, що ігрові ситуації можна використовувати як для вивчення нових лексичних одиниць та граматики, так і для розвитку монологічного та діалогічного мовлення студентів. Основним завданням викладача у цьому виді діяльності є ретельне пояснення правил та цілей ігри, попереднє опрацювання лексики та граматики для того, щоб у процесі гри студенти правильно вимовляли слова та використовували граматичні конструкції. Під час проведення ігри завданням педагога є коригування помилок та спрямування діяльності студентів за необхідністю [11, 104].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи, зазначимо, що поєднання усіх методів інтенсифікації викладання іноземної мови дозволяє піднести процес навчання на якісно новий рівень, сприяє кращому засвоєнню знань студентами, стимулює їх до поглибленого вивчення дисципліни.

У подальшому планується більш детально проаналізувати роль комп'ютерних технологій у інтенсифікації навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Арістова Н.О. Формування мотивації вивчення іноземної мови у студентів вищих нелінгвістичних навчальних закладів: Дис... канд. пед. наук: 13.00.04. – К., 2009. - <http://disser.com.ua/content/350944.html>
2. Гончаренко Т. Є. Мотивація вивчення англійської мови як соціальна функція освіти / Т. Є. Гончаренко // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2010. – № 4. – С. 47 – 54.
3. Давигора О. В. Роль і місце практичного навчання в підготовці фахівців аграрної галузі / О. В. Давигора // Форум педагогічних ідей «УРОК». – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/school/lessons_summary/education/48638/
4. Карпенко О. В. Застосування особистісно-орієнтованого підходу в порцесі викладання іноземних мов / О. В. Карпенко, В.В. Осіров, К.В. Місайлова // Викладання мов на сучасному етапі: між предметні зв'язки. – 2008. – № 14. – С. 101– 108.
5. Комарова Е. В. Некоторые способы интенсификации процесса обучения иностранному языку в техническом ВУЗе / Е. В. Комарова // Современные научные исследования и инновации – 2015. – № 3. – // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://web.snauka.ru/issues/2015/03/49066> (дата обращения: 22.10.2015).
6. Курпата Н. Я. Интернет технологии у дистанційному навчанні мови / Н. Я. Курпата, В. В. Ногай // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі : міжпр. зв'язки : зб. наук. пр. – Вип. 16. – Харків : Вид-во ХНУ імені В. Каразіна, 2010 – С. 130 – 137.
7. Максак І. В. “Blended Learning” як інноваційних підхід у формуванні професійної компетентності вчителя англійської мови початкової школи / І. В. Максак // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=1334

8. Ниязова А.Е. Интенсификация процесса обучения иностранным языкам в вузе в условиях кредитной системы обучения [Электронный ресурс]. – Режим доступа. – <http://repository.enu.kz/handle/123456789/4774>.
9. Паніч Г. А. Методологічні можливості використання комп'ютерних технологій при формуванні писемної компетенції у студентів /Г. А. Паніч // Мат-ли V Міжнар. наук.-пр. конф «Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі (22 листопада 2012). –Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна.–С. 144–145.
10. Петрук В. Проблеми соціалізації та індивідуалізації навчання в умовах сучасного інформаційно-освітнього середовища / В. Петрук // Освіта і управління. – Т. 14. – № 2–3. – 2011. – С. 86 – 94.
11. Удовенко І. В. Використання ігрових ситуацій під час вивчення англійської мови на немовних факультетах /І. В. Удовенко, А. В. Котова // Викладання мов у ВНЗ освіти на сучасному етапі: Міжпредметні зв'язки: зб. наук. пр. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – Вип. 23 – С. 102 – 108.

References

1. Aristova, N.O. (2009) Formuvannya motivatsiyi vivchennya inozemnoyi movi u studentiv vischih nelingvistichnih navchalnih zakladiv: Dis... kand. ped. nauk: 13.00.04. – К. - <http://dissert.com.ua/content/350944.html>
2. Goncharenko, T. E. (2010) Motivatsiya vivchennya angliyskoyi movi yak sotsialna funktsiya Teoriya osviti i praktika upravlinnya sotsialnimi sistemami., № 4., S. 47 – 54.
3. Davigora, O. V. Rol i mistse praktichnogo navchannya v pidgotovtsi fahivtsiv agrarnoyi galuzi Forum pedagogichnih idey «UROK». – [Elektron. resurs]. – Rezhim dostupu : http://osvita.ua/school/lessons_summary/education/48638/
4. Karpenko, O. V. (2008) Zastosuvannya osobistisno-orientovanogo pidhodu v portsesi vikladannya inozemnih mov Vikladannya mov na suchasnomu etapі : mizhpredmetni zv'yazki, № 14., S. 101– 108.
5. Komarova, E. V. (2015) Nekotorye sposobyi intensifikatsii protsessa obucheniya inostrannomu yazyku v tehnicheskom VUZe Sovremennyye nauchnyie issledovaniya i innovatsii, – № 3. –// [Elektron. resurs]. – Rezhim dostupu : <http://web.snauka.ru/issues/2015/03/49066> (data obrascheniya: 22.10.2015).
6. Kurpata, N. Ya. (2010) Internet tehnologiyi u distantsiynomu navchanni movi Vikladannya mov u vischih navchalnih zakladah osviti na suchasnomu etapі : mizhpr. zv'yazki, Vip. 16., S. 130 – 137.
7. Maksak, I. V. “Blended Learning” yak innovatsiynih pidhid u formuvanni profesiyanoi kompetentnosti vchitelya angliyskoyi movi pochatkovoyi shkoli [Elektron. resurs]. – Rezhim dostupu : http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=1334
8. Niyazova, A.E. Intensifikatsiya protsessa obucheniya inostrannym yazykam v vuze v usloviyah kreditnoy sistemyi obucheniya [Elektronnyiy resurs]. – Rezhim dostupa. – <http://repository.enu.kz/handle/123456789/4774>.
9. Panich, G. A. (2012) Metodologichni mozhlivosti vikoristannya komp'yuternih tehnologiy pri formuvanni pisemnoyi kompetentsiyi u studentiv Mat-li V Mizhnar. nauk.-pr. konf «Metodichni ta psihologo-pedagogichni problemi vikladannya Inozemnih mov na suchasnomu etapі, S. 144-145
10. Petruk, V. (2011) Problemi sotsializatsiyi ta Individualizatsiyi navchannya v umovah suchasnego Informatsiyno-osvitinogo seredovischa Osvida i upravlinnya, T. 14, № 2–3, S. 86 – 94.
11. Udoenko, I. V., Kotova A. V (2013) Vikoristannya Igrovih situatsiy pid chas vivchennya angliyskoyi movi na nemovnih fakultetah Vikladannya mov u VNZ osviti na suchasnomu etapі: Mizhpredmetni zv'yazki, Vip. 23, S. 102 – 108.